28 පාඩම

දහමත් දැන දෙසුමත් දැන දහම් දෙසමු

තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ එතෙක් කිසිවෙකුට නොපෙනී යටපත් වී තිබුණු ලෝක සත්‍යය හෙවත් චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගෙන උතුම් වූ බුද්ධත්වයට පත් වූ සේක. එතැන්සිට උන්වහන්සේ එම ධර්මය ලොවට දෙසා වදාළහ. එම දේශනා අසා අවබෝධ කරගෙන මහරහත් සඟ පිරිස බිහිවිය. පිරිස හැට නමක් වූ සැණින් බුදුරජාණන් වහන්සේ 'චරථ භික්ඛවේ චාරිකං' යනාදි වශයෙන් උන්වහන්සේලා ගම්දනව්වල සැරිසරමින් දහම් දෙසන්නට යෙදවූහ. ඒ අනුව ධර්ම දේශනා කිරීම එතැන්සිට භික්ෂූන් වහන්සේට පැවරුණු වගකීමක් විය.

එම ධර්මය දේශනා නොකළහොත් අතුරුදන් විය හැකි බව අංගුත්තරයේ පඤ්චක නිපාතයේ සද්ධම්ම සම්මෝස සූත්‍රවල සඳහන් වේ. තවද හැමඅතින් ම පිරිපුන් භික්ෂූන් නමක් වීමට නම් උන්වහන්සේ ධර්ම කථිකයෙකුවීමත් අවශ්‍ය බව අංගුත්තර අට්ඨක නිපාතයේ සමන්තපාසාදික සූත්‍රයේදී වදාරා තිබේ.

එසේ වුවත් ධර්ම කථිකත්වය හැමට ම ලැබිය හැකි ශක්තියක් නොවේ. ධර්ම දේශකයෝ දුර්ලභ ය. ''තථාගතප්පවේදිතස්ස ධම්මවිනයස්ස දෙසෙතා පුග්ගලො දුල්ලභො ලෝකස්මිං'' යනුවෙන් ඒ බව අංගුත්තර තික නිපාතයේ සඳහන් වේ. එසේ ම කාහට හෝ ධර්ම කථිකත්වය පිහිටා තිබේ නම් එය ඔහුට ලැබුණු උතුම් ලාභයක් බව ''අද්ධමිදං භික්ඛවේ ලාභානං යදිදං ධම්ම කථිකත්තං'' යනුවෙන් වදාරා තිබේ.

එහෙත් අද ධර්ම කථිකයෝ අපමණ සිටිති. එසේ නම් ධර්ම කථිකයන් දුර්ලභ වන්නේ කෙසේදැයි සිතෙනු ඇත. බණ යැයි කියා මොනවා හෝ දේශනා කළ පමණින් කෙනෙක් ධර්ම කථිකයෙක් වන්නේ නැත. ඒ බව අංගුත්තර චතුක්ක නිපාතයේ ධම්මකථික සූත්‍රයේ විග්‍රහ කරන්නේ මෙසේ ය. ධර්ම කථිකයෝ හතර දෙනෙකි.

* **මෙලොව එක්තරා ධර්ම කථිකයෙක් කියන්නේ ටික ය. එය ද හරයක් නැති ප්‍රලාප ය. එය අසන පිරිස ද සාරවත් දේ හෝ නිසරු දේ තෝරා ගන්නට සමත්තු නොවෙති. එබඳු පිරිසක් මැද ඒ කථිකයා ධර්ම කථිකයෙකු වන්නේ ය.**

* **තවත් ධර්ම කථිකයෙක් ද කියන්නේ ටිකකි. එහෙත් එය හරවත් ය. අසන පිරිස ද සරු දේ නිසරු දේ තෝරාගන්නට සමත් ය. එබඳු පිරිසක් මැද ඒ කථිකයා ධර්ම කථිකයෙකි.**

* **තවත් ධර්ම කථිකයෙක් දිගින් දිගට බොහෝ දේ කියයි. ඒ සියල්ල නිසරු ය. අසන පිරිස ද සරු දේ හෝ නිසරු දේ තෝරාගන්නට අසමත් ය. එබඳු පිරිස මැද ඒ කථිකයා ද ධර්ම කථිකයෙක් වේ.**

* **තවත් ධර්ම කථිකයෙක් බොහෝ දේ දෙසයි. ඒවා හරවත් ය. අසන පිරිස ද සරු දේ නිසරු දේ තෝරා ගන්නට සමත් ය. එබඳු පිරිසක් මැද එම කථිකයා ධර්ම කථිකයෙක් වෙයි.**

මේ අතුරින් පළමුවන හා දෙවන කථිකයන් ධර්ම කථිකයන් වන්නේ අසන්නන් සරු දේ නිසරු දේ තීරණය කරන්නට තරම් බුද්ධියක් නැති පිරිසක් වීම නිසා ය. ඔවුහු සැබෑ ධර්ම කථිකයෝ නොවෙති. සැබෑ ධර්ම කථිකයන්යැයි පිළිගැනෙන්නේ දෙවන සතරවන ධර්ම කථිකයෝ ය.

ධර්ම ගෞරවය

ධර්මය දේශනා කිරීම ඉතා ගෞරවයෙන් කළ යුතු කටයුත්තකි. මන්ද, බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා ධර්මය ගුරුවරයා ලෙස සැලකූ නිසා ය. බුද්ධත්වයෙන් පස්වන සතියේ අජපාල නුගරුක මුල වැඩ සිටි බුදුරජාණන් වහන්සේට තමාට ගුරුවරයෙකු සිටියේ නම් මැනවැයි සිතිණ. එහෙත් ඒ සඳහා සුදුස්සෙකු තුන්ලොව ම නොවූ හෙයින් තමා අවබෝධ කරගත් ධර්මය ම ගුරු තන්හි තබාගත් බව අංගුත්තර නිකායේ චතුක්ක නිපාතයේ උරුවේල සූත්‍රයේ සඳහන් වේ.

එසේම බුදුරදුන්ගෙන් පසුව ශාසනයේ ශාස්තෘවරයා ලෙස ශ්‍රාවකයන්ට අනුමත කරන ලද්දේ ද ධර්ම විනයයි. ''යො වො ආනන්ද මයා ධම්මො ච විනයො ච දෙසිතො පඤ්ඤත්තෝ සො වො මමච්චයෙන සත්ථා'' යනුවෙන් ඒ බව මහා පරිනිබ්බාණ සූත්‍රයේ සඳහන් වේ.

සකස්ව දහම් දෙසීම

බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා කා හට දහම් දෙසුවත් එය පිළිවෙලකට ම දෙසන බව අංගුත්තර පඤ්චක නිපාතයේ සීහ සූත්‍රයේ සඳහන් වේ. සකස්ව දහම් දෙසීම නම් සූදානම් වී දෙසීමයි. එහිදී දේශකයා ධර්මයත් පාලිභාෂාවත් හොඳින් ඉගෙනගෙන සකස් විය යුතු ය. කරන දේශනය ක්‍රමවත් ව සංවිධානය කරගෙන ශ්‍රාවකයාගේ මට්ටම ගැන සලකා බලා දෙසිය යුතු ය. එහිදී ලාභාපේක්ෂාවෙන් තොරව තමනුත් ආධ්‍යාත්මිකව සකස් වී සැදීපැහැදී දහම් දෙසිය යුතු ය.

ධර්ම දේශක ගුණාංග

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අනුමත කරන ලද ධර්ම දේශක ගුණාංග මෙන් ම ධර්ම දේශනා පිළිවෙතක් ද තිබේ. දිනක් උදායි තෙරණුවෝ මහා ගිහි පිරිසක් පිරිවරාගෙන දහම් දෙසමින් උන්හ. ඒ බව අනඳ තෙරුන් බුදුරදුන්ට පෙන්වූ විට උන්වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. ''ආනන්දයෙනි, අනුන්ට දහම් දෙසීම පහසු කරුණක් නොවේ. එසේ දහම් දෙසන්නා තමා කරුණු පහකින් සමන්විතව දහම් දෙසිය යුතු ය.'' එය මෙසේ ය.

1. ආනුපුබ්බී කථා

අනුපිළිවෙල කතාවට අනුව දහම් දෙසමියි සිතා දෙසිය යුතු ය. ආනුපුබ්බී කථා නම් **දාන කථා** - පරිත්‍යාගශීලිභාවය ගැන කීම, **සීල කථා** - හික්මීම විනය ගැන කීම. **සග්ග කථා** - දෙව් මිනිස් ස්වර්ගයට මග කීම. **කාමානං ආදීනවං** - පඤ්චකාමයේ දොස් දැක්වීම. **ඕකාරං** - පඤ්චස්කන්ධයේ ළාමක නිසරු බව කීම. **සංකිලේසං**- කෙලෙසුන්ගෙන් කිලිටිවන සැටි කීම. **නෙක්ඛම්මේ ආනිසංසං**- කාමයන්ගෙන් වෙන්වීමේ අනුසස් කීම. දේශකයා තමාගේ දේශනාව මේ කාරණා අඩංගු කරගෙන ආරම්භ කිරීමත් මේවා පැහැදිලි කිරීමේ අදහසින් දෙසීමත් වැදගත් ය.

2. පරියාය දස්සාවි

හාත්පසින් කරුණු ගෙනහැරපාමින් දෙසමියි සිතා දහම් දෙසිය යුතු ය. ඒ අනුව දේශකයා තමා දෙසන මාතෘකාව පිළිබඳ ව හේතු කාරණා සාධක දැක්වීම, ඊට පදනම් වන ධර්ම න්‍යාය ගෙනහැර දැක්වීම, ධර්ම - අර්ථ පද පිළිබඳ අටුවා ඇසුරින් විවරණ සැපයීම, උපමා උදාහරණ ආදිය දැක්වීම, එම ධර්මයන්ගේ විවිධ ප්‍රභේද දැක්වීම, අවශ්‍ය වූ විට ධර්මයට බැහැරින් වෙනත් කරුණු ගෙන සංසන්දනය කොට දැක්වීම කළ යුතු ය.

3. අනුද්දයතං පටිච්ච

අනුකම්පා පෙරදැරි කරගෙන දහම් දෙසීම කළ යුතු ය. ඒ බව කස්සප සංයුත්තයේ චන්දූපම සූත්‍රයේ මෙසේ සඳහන් වේ. ''මහණෙනි අනුන්ට දහම් දෙසන භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්මය, ස්වාක්ඛාතය, සංදිට්ඨිකය යනාදී වශයෙන් එහි ගුණ මෙනෙහි කරමින්, ''මා දෙසන මේ ධර්මය අනේ, මහජනයා අසත් නම්, අසා වටහා ගනිත් නම්, වටහා ගෙන දැහැමි වීම පිණිස පිළිපදිත් නම් මැනව''යි කියා ධර්මයේ යහපත්භාවය පෙන්නුම් කරනු පිණිස දහම් දෙසිය යුතු ය. එසේ කරුණාව පෙරදැරි කරගෙන, දයාව අනුකම්පාව පෙරදැරි කරගෙන දහම් දෙසයි නම් එබඳු භික්ෂුවගේ දහම් දෙසීම පිරිසිදු දෙසුමක් වේ.

4. න ආමිසන්තරෝ

මහණෙනි, යම් භික්ෂුවක් ''අනේ, මහජනයා මගේ ධර්ම දේශනාව අසත්වා, අසා පැහැදෙත්වා, පැහැදී පැහැදුණු බව පුදපූජා ආදියෙන් පෙන්නුම් කෙරෙත්වා '' යි යන සිතින් අනුන්ට දහම් දෙසයි නම් ඒ භික්ෂුවගේ ධර්ම දේශනාව අපිරිසිදුයයි එම සූත්‍රයේ සඳහන් වේ. එමනිසා ලාභ අපේක්ෂාවෙන් කිසිවිටෙකත් දහම් නොදෙසිය යුතු ය.

5. අත්තානං ච පරං ච අනුපහච්ච

තමනුත් අනුනුත් දේශනාවට ගාවාගෙන දහම් නොදෙසිය යුතු ය. එසේම තමා හුවා දක්වමින් (අත්තුක්කංසන) අනුන් හෙළා දකිමින් (පරවම්භන) දහම් දෙසීම ද නොකළ යුතු ය.

- අත්තුක්කංසන

ධර්ම දේශනයේදී තමා හුවා දක්වීම තමා වර්ණනා කර ගැනීම නොකළ යුත්තකි. ''මහණෙනි මේ සසුනේ භික්ෂුවක් මහජනයා මා හොඳින් පිළිගෙන ඇතැයි තමා ගැන ඉහළින් සිතා ගෙන ගෙවල්වලට යයි නම්, එසේ සිතාගෙන වැඩහිඳී නම්, ඉහළින් සිතාගෙන දහම් දෙසයි නම් ඒ නිසා ම මල මූත්‍ර වේග පවා දරාගෙන පැය ගණන් වැඩහිඳී නම් එය පැවිද්දෙකුගේ රෝගයකැ''යි අංගුත්තර චතුක්ක නිපාතයේ රෝග සූත්‍රයේ සඳහන් වේ.

- පරවම්භන

අනුන් හෙළා දකීම, අනුන්ට පහර ගැසීම, දේශකයෙකු විසින් දහම් දෙසීමේදී නොකළ යුත්තකි. ධර්මය යනු අනුන්ට පහර දෙන අවියක් නොවේ. පහරලත් මිනිසුන්ගේ සිත් සුවපත් කරන ඔසුවකි. එබැවින් ශ්‍රාවකයා හෙළා නොදකීමට දේශකයා ප්‍රවේශම් විය යුතු ය. මහජනයා මෝඩ ය. අනුවණ ය යනාදී වශයෙන් ඔවුන්ගේ පෙනෙන දුර්වලකම් වුවද ලැජ්ජා ඇතිවන, සිත් රිදෙන ආකාරයෙන් නොකිව යුතු ය. අනුකම්පාවෙන් ම කියාදිය යුතු ය.

වස් විසීම කඨිනය හා කඨිනානිසංස දේශනා

බුදු සසුන ඇරඹීමෙන් පසුව බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේට වස් විසීම අනුදත් සේක. ඒ හා සම්බන්ධ විනය නීති පැනවීම් සිදුවිය. වස් විසූ භික්ෂූන් වහන්සේට කඨිනයක් පිළිගැනීම. අනුදන වදාළ නිසා උපාසකඋපාසිකා පිරිස් එක්ව කඨින පූජා සිදු කළහ. මහත් ඵල ආනිසංස ලැබෙන පින්කමක් වූ බැවින් රාජ රාජ මහාමාත්‍යාදීන් පවා මහත් ගෞරව පෙරදැරිව කඨින පින්කම් සිදු කළහ. කඨිනානිසංස ධර්ම දේශනාව පවත්වන්නේ එහි අනුහස් ගෙන හැර දක්වීම සඳහා ය. එම දේශනාව සිදුකරන භික්ෂූන් වහන්සේ මහත් ගෞරවයෙන් යුතුව මෙබඳු කරුණු ඇතුළත් කොට ආනිසංස දේශනා කළ යුතු ය.

කඨිනය යනු කුමක්ද?

දැඩි බව, තද බව, උසස් කිරීම, ස්ථිර කිරීම යනුවෙන් ''කඨිනය'' නැමැති වචනය සඳහා ශබ්ද කෝෂයන් විවිධ පදගතාර්ථයන් සපයා ඇත. නමුත් බුදුසමය තුළ මෙම වචනය භාවිත කරනුයේ උක්ත අරුතින් නොව ඊට හාත්පසින් ම වෙනස් වූ බෞද්ධ විනය කර්මයක් හැඳින්වීම සඳහා ය. කිසියම් උපසපන් භික්ෂුවක් වස් සමය එළඹුණු පසු ''ඉමස්මිං විහාරේ ඉමං තෙමාසං වස්සං උපේමි. ඉධ වස්සං උපේමි.'' මෙම වස් තෙමාසයෙහි මෙම ආරාමයෙහි වස් එළඹෙමි යනුවෙන් අධිෂ්ඨාන කොට කිසියම් නිශ්චිත වාසස්ථානයක් සීමාවන් වශයෙන් නියම කර ගැනීමෙන් පසු එම වස් තෙමස පුරාවටම එළඹි සිහියෙන් යුතුව විනයානුකූලව වස් ආරක්ෂා කරමින් කටයුතු කර මහා පවාරණයෙන් වස් පවාරණය සිදු කිරීමෙන් අනතුරුව එම භික්ෂුවට වස් කාලයට පසුව එළඹෙන චීවර මාසයේදී දායකයන් විසින් පිරිනමනු ලබන චීවරය හෝ වස්ත්‍රය හැඳින්වීමට බුදුසමයේ ''

කඨිනය '' යන වචනය භාවිත කෙරේ. එසේම බෞද්ධ ආරාමික සංස්ථාව තුළ දැකිය හැකි සුවිශේෂී ලක්ෂණය නම් කඨින පූජාව සිදු කිරීමේදී ගිහි පැවිදි දෙපාර්ශ්වයේ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමය.

''කඨිනං නාම කිං කෙන - නිදානෙන මහෙසිනා
අනුඤ්ඤාතං කිමත්ථාය - කස්මා කඨිනන්ති වුච්චති
කෙහි කස්ස ච කංතෙන - දාතබ්බං කත්ථ වා කදා
ඉච්චෙවමාදි ඤාතබ්බා - කඨිනස්ස විසෙසතො''

01. කඨින පූජාව යනු කුමක් ද?
02. ඒ කඨිනයට කවර නිදානයක් ද?
03. කුමක් පිණිස අනුදැන වදාරන ලද්දේ ද?
04. ඊට කවර හෙයකින් කඨිනය යැයි කියනුයේ ද?
05. එය කවුරුන් විසින්?
06. කාහට?
07. කවර කලක?
08. කොතැනදී දිය යුතු ද? යන ආදී කරුණු සම්බන්ධව අවධානය යොමුකළ යුතු ය.

බුදුන් වහන්සේ උපසපන් භික්ෂුවට කඨිනය ලබා ගැනීමට අවසර ලබා දෙන්නට වූයේ භික්ෂු ජීවිතයේ විනයානුකූල පැවැත්ම හා ගිහි ජනතාවට ඒ තුළින් ලැබෙන යහපත සලකා ගනිමිනි. එනම් කඨිනය යනු කඨිනය ඇතිරීම සඳහා දෙනු ලබන වස්ත්‍රයයි. එය බුදුන්වහන්සේ දැකීම පිණිස පැමිණි පාවෙය්‍යක භික්ෂූන් තිස් නමක් නිදාන කොට අනුදැන වදාරන ලදි. කුමන හේතුවක් නිසා ද කඨිනලාභී භික්ෂුවට පඤ්ච ආනිසංසයක් ලැබෙන නිසාවෙනි. එසේම දායක පිරිසට යහපත උදෙසාවෙනි. මෙය මහත්ඵල මහානිසංස පිංකමක් වන අතර කිසිදු විටෙක නොසැලෙන බැවින් දෙව් මිනිසුන් ආදී සැදැහැවතුන් විසින් සිදු කළයුතු වන්නේ ය. මෙලෙස පුදන ලද කඨින චීවරය කවරකු ලබන්නේ ද වස් ශික්ෂාපද ආරක්ෂා කළ භික්ෂුවයි. එය කුමන අයුරකින් දිය යුතු ද නම් තුන් සිවුරු අතුරින් වස්ත්‍රයක් දිය යුත්තේ ම ය. මෙය කුමන කාල වකවානුවක දිය යුතුවන්නේ ද නම් වප්මස අවපැලවියෙහි පටන් ඉල් පුරපසළොස්වක දක්වා පූජා කළ හැකි අතර, එය වස්සාවාසික සීමාව තුළ දීම ද විශේෂයකි. එය අන්‍යස්ථානයක වස් විසූ භික්ෂුවකට පූජා කළ නොහැකි ය.

වස් එළඹීම.

බුද්ධ දේශනාව අනුව භික්ෂූන් වහන්සේලා ඍතු තුනෙහිදී ම ගම්දනව් සිසාරා චාරිකාවෙහි සැරිසරන්නට වූහ. මේ දෙස බලා සිටි බොහෝ මිනිසුන් තණ පැළැටි හා කුඩා ප්‍රාණීන් පාගමින් වැස්සට තෙමෙමින් මෙලෙස භික්ෂූන් ක්‍රියා කිරීම නිසා නින්දා කරන්නට, අපහාස කරන්නට, දොස් නගන්නට වූ බව විනය පිටකයේ චුල්ලවග්ග පාලියේ දැක්වේ.

''මනුස්සා උජ්ඣායන්ති, ඛීයන්ති, විපාචෙන්ති - කථං හි නාම සමණා සක්‍යපුත්තියා හෙමන්තම්පි, ගිම්හම්පි, වස්සම්පි චාරිකං චරිස්සන්ති. හරිතානි තිණානි සම්මද්දන්තා, එකින්ද්‍රියං ජීවං විහෙඨෙන්තා...''

(විනය පිටකය, මහාවග්ග පාලි, වස්සූපනායිකය)

මෙම පුවත සැළවූ පසු බුදුන්වහන්සේ තම ශ්‍රාවක භික්ෂු සංඝයාට

''අනුජානාමි භික්ඛවේ වස්සං උපගන්තුං.''

(විනය පිටකය, මහාවග්ග පාලි, වස්සූපනායිකය)

යනුවෙන් වැසි සාරමාසය තුළ වස් වසන්නට අනුදැන වදාළහ.

පෙරවස් හෝ පසුවස් එළඹීම

පෙරවස් නම් ඇසළ මස අවපෑළවිය දින වස් විසීමයි. පසු වස් විසීම යනු නිකිණි මස අවපෑළවිය දින වස් විසීමයි. උපසපන් භික්ෂූන් වහන්සේලාට වස් විසීම ක්‍රම දෙකක් යටතේ බුදුන්වහන්සේ හඳුන්වා දෙන්නට වූයේ පළමු අවස්ථාව තුළ වස් විසීමට නොහැකි වූ භික්ෂුවට පසුවස් එළඹිය යුතු බව අවධාරණය කරමිනි. උපසපන් භික්ෂුවක් පෙරවස් හෝ පසුවස් සමාදන් විය යුතු ම ය. ආරාධනා කළත් නොකළත් එය කිරීම අනිවාර්ය වේ.

''ද්වෙ මෙ භික්ඛවෙ වස්සූපනායිකා පුරිමිකා ච පච්ඡිමිකා ච අපරජ්ජුගතාය ආසාළ්හියා පුරිමිකා උපගන්තබ්බං මාසගතාය අසාළ්හියා පච්ඡිමිකා උපගන්තබ්බා ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ ද්වෙ වස්සූපනායිකා.''

(විනය පිටකය, මහාවග්ග පාලි, වස්සූපනායිකය)

යනුවෙන් උපසපන් භික්ෂුව ඇසළ පොහොය දිනට පසුදින පෙරවස් විසීම ද, ඇසළ පොහොයෙන් මසක් ගතවූ තැන පසුවස් විසීම ද කළයුතු බව මහාවග්ග පාලියේ පෙන්වා දී ඇත.

සතිකරණය හා සත්තාහකරණය යනු කුමක්ද?

වස් සමාදන් වන උපසපන් භික්ෂුව වස් කාලසීමාව තුළ විනය ශික්ෂා රාශියක් ආරක්ෂා කරමින් දෛනික ජීවිතය ගත කිරීමට බැඳී සිටියි. වස් සමාදන් වූ පසු ඊට ප්‍රථම පැවති, එනම් වස් එළඹීමට ප්‍රථම ගත කළ දෛනික භික්ෂු ජීවිතය හාත්පසින් ම වෙනසකට භාජනය කළ යුතු වන්නේ ය. එයට හේතුව නම් වස් විසූ පසු සේනාසනයෙන් යම් විටෙක බැහැර වන්නේ නම් එය සුවිශේෂී ම කරුණක් නිසා ම පමණි. එසේ නොමැතිව තමාට අවශ්‍ය ඕනෑ ම විටෙක වස් ආවාසයෙන් බැහැර විය නොහැකි ය. වස් සමාදන් වූ දින සිට පවාරණය දක්වා කාල සීමාව මනා අවබෝධයෙන් ගත කළ යුතු ය. කිසියම් විටෙක වස් ආවාසයෙන් බැහැර වන්නේ නම් විනය ශික්ෂා දෙකක් යටතේ බැහැර විය යුතු ය.

කිසියම් ආරාධනාවක් හෝ පොහොය කිරීම ආදී විනය කර්මයකට හෝ පෙරවස් හා පසුවස් වසන උපසපන් භික්ෂුව එදින ම පැමිණෙන බවට අධිෂ්ඨාන කරමින් වස් ආවාසයෙන් බැහැර වන්නේ නම් සතිකරණය නම් වේ. නමුත් මෙහිදී පසු දින අරුණෝදය උදාවූයේ නම් වස් ඡේදනය සිදු වේ. දින සතක් ඇතුළත පැමිණෙන බව අධිෂ්ඨාන කරගෙන ආවාසයෙන් බැහැරව වසන්නේ නම් එය සත්තාහකරණය නම් වේ. උන්වහන්සේ සය දිනකින් පැමිණිය යුතු ය. සත්වන දින අරුණ උදාවන්නට පෙර නොපැමිණියේ නම් වස් ඡේදනය සිදු වේ. එලෙස යම් විටෙක නොවූයේ නම් වස් විසූ උපසපන් භික්ෂුවට වස් පවාරණය කිරීම, කඨිනය භාර ගැනීම හා කඨින ආනිසංස ලබා ගැනීමට හැකි වන බව වස්සූපනායික ඛන්ධකයේ දක්වා ඇත.මෙහිදී විශේෂයෙන් ම සත් දෙනෙකු වෙනුවෙන් බැහැරව යැමට අනුදැන වදාරා ඇත. එනම්, භික්ෂුව, භික්ෂුණිය, සික්ඛාමානා ව, සාමණේර නම, සාමණේරිය, උපාසක හා උපාසිකා යනුවෙනි.

කඨිනය සිදු කරන ක්‍රමවේදය.

ඉහත සඳහන් කරන ලද සුදුසුකම් මැනවින් සපුරන උපසපන් වස්සාවාසික භික්ෂු සංඝයා උදෙසා ගිහි හෝ පැවිදි හෝ කිසියම් සැදැහැවතෙකු විසින් '' **ඉමං කඨින දුස්සං භික්ඛු සංඝස්ස දෙම**'' යන කර්ම වාක්‍ය තෙවරක් කියා වස්ත්‍රය සඟසතු කොට පූජා කළ පසු මහසඟ රුවන එම කඨින වස්ත්‍රය රැගෙන පොහොය සීමාවට රැස්ව කඨින වස්ත්‍රය දීමට සුදුසු භික්ෂුවක් තෝරා

'' සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො ඉදං සංඝස්ස කඨිනදුස්සං උප්පන්නං යදි සංඝස්ස පත්තකල්ලං, සංඝො ඉමං කඨින දුස්සං ඉත්ථංනාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍ය, කඨිනං අත්ථරිතුං එසා ඤත්ති.''

යනාදී වශයෙන් නියමිත කර්ම වාක්‍යයන් පැවසීමෙන් පසු කඨින වස්ත්‍රය සුදුසු පරිදි අඳනයක් හෝ සිවුරක් වශයෙන් එදින ම සකසා පඬු පොවා කප් බිංදුව තබා කඨිනය ඇතිරීමට එම භික්ෂුවට ලබා දිය යුතු ය. කඨින වස්ත්‍රය පිළිබඳ ව සේදීම, නූල් ගසා කඩ වෙන් කිරීම, කැපීම, බොරු නූල් දමා කඩ එකතු කිරීම, මැසීම, පඬු පෙවීම, කප් බිංදුව තැබීම යනුවෙන් කළ යුතු පූර්ව කෘත්‍ය හතක් කඨිනයක් වශයෙන් පිරිනැමිය හැකි වස්ත්‍ර තුනක් පිළිබඳව ද විනයෙහි සඳහන් වේ. ඒ මෙසේය.

01. **සුදු පැහැති වර්ණ ගැන්විය හැකි අලුත් වස්ත්‍රයක් දීම.**
02. **සුදුසු පරිදි වර්ණ ගන්වන ලද අලුත් දෙපට හෝ තනිපට සිවුරක් දීම.**
03. **සුදුසු පරිදි වර්ණ ගන්වන ලද අලුත් අඳනයක් දීම.**

එබඳු කඨිනයක් ලද භික්ෂුව ඊට නියමිත විනය පිළිවෙත් නිමවා ''ඉමිනා චීවරේන කඨිනං අත්ථරාමි.'' මේ සිවුරෙන් කඨිනය අතුරමි යනුවෙන් කඨිනය ඇතිරිය යුතු ය. ඉනික්බිතිව වස් තෙමස තුළ වස් ශික්ෂා පදය ආරක්ෂා කරමින් එකට වැස වස් පවාරණය කරන ලද අනෙකුත් භික්ෂූන්ට ද පිං අනුමෝදන් කළ යුතු වන්නේ ය. එසේ ම කඨින චීවර පූජාවක් සිදු කරන අවස්ථාවක දී දායකයන් විසින් අවශේෂ පිරිකර ද පූජා කරනු ලබයි.

එම සියලු පූජාවන් කඨිනානිසංස පරික්ඛාර ගණයෙහි ලා සැළකේ. එමෙන් ම කඨින චීවර පූජාව අට මහා කුසල් ගණයෙහි ලා සැළකේ. එනම් ''**කඨිනට්ඨපරික්ඛාරං වාසදානංච උත්තමං**'' යනුවෙන් දක්වනු ලබන්නේ කඨින චීවර පූජාව අටමහා කුසල් අතර ප්‍රථම ගණයෙහි ලා සලකා ඇති බව ය.

කඨිනයක් ලබන භික්ෂුවට ලැබෙන පඤ්චවිධ ආනිසංස

විනය පිටකයේ කඨිනක්ඛන්ධකය විවරණය කරන ආකාරයට කඨිනයක් ඇතිරූ භික්ෂුවට පඤ්චවිධ ආනිසංසයක් ලැබෙන බව පෙන්වා දී ඇත. එම ආනිසංස පස නම් මෙසේ ය.

'' අනුජානාමි භික්ඛවෙ වස්සං වුත්ථානං භික්ඛූනං කඨිනං අත්ථරිතුං. අත්ථතකඨිනානං ඛො භික්ඛවෙ පඤ්ච කප්පිස්සන්ති. අනාමන්තචාරො, අසමාදානචාරො, ගණභොජනං, යාවදත්ථ චීවරං යොච තත්ථ චීවරුප්පාදො, සො නෙසං භවිස්සති. අත්ථතකඨිනානං වො භික්ඛවෙ ඉමානි පඤ්ච කප්පිස්සන්ති.''

(විනය පිටකය, මහාවග්ග පාළි කඨිනක්ඛන්ධකය)

මෙහි දී බුදුන්වහන්සේ අවධාරණය කරනු ලබන්නේ පෙරවස් මනාව ආරක්ෂා කරන ලද භික්ෂුවට කඨින චීවරය ලැබීමත් සමග ම මෙම ආනිසංස පස ලැබෙන බව ය. එනම්,

01. භික්ෂූන්ගෙන් නොවිමසා ගම තුළ චාරිකාවෙහි හැසිරීමට හැකි වීම.
02. තුන් සිවුර නොගෙන චාරිකා කළ හැකි වීම.
03. ආරාධනා ලැබ හෝ දැනුම් දී ලබාගත් ආහාර වැළඳීම.
04. කැමති පරිදි සිවුරු ලැබිය හැකි වීම.
05. තමා වසන ආරාමයේ සංඝයාට ලැබෙන සිවුරු තමාට පිළිගත හැකිවීම.

බුදුන් වහන්සේ කඨිනය අනුදැන වදාරන්නට වූයේ හේතු සාධක රාශියක් පදනම් කොට ගනිමිනි. විශේෂයෙන්ම බුදුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වාසය කරන කාලය තුළදී උන්වහන්සේ බැහැදැකීමට පැමිණි පාවා නුවර වැසි භික්ෂූන් වස්සාන කාලය තුළ දී නොයෙක් අපහසුතාවන්ට පත්වන්නට යෙදුණි. එම හේතු කාරණා ද පදනම් කොට ගනිමින් උපසපන් භික්ෂූන් වහන්සේට මෙලෙස පඤ්චවරයක් ලබා දෙන්නට ඇත.

මෙලෙස ඉහත දක්වන ලද කරුණු අනුව පැහැදිලි වන්නේ උපසපන් භික්ෂූන් වහනසේට වස්සාවාසික ශික්ෂා පදය මනාව ආරක්ෂා කොට වත්පිළිවෙත් පුරා මහා පවාරණයෙන් පවාරණය වී පොහොය සීමාව තුළ කඨින චීවරය ලබා ගැනීමෙන් පමණක් ම මෙම ආනිසංස පස ලැබෙන බව ය.

කඨින චීවරය පූජා කිරීමෙන් දායක පිංවතුන් ලබන කඨිනානිසංස

කඨින චීවර පූජාව වූ කලී අටමහා කුසල් අතර පළමු වැන්න නිසාවෙන් එම පූජාව කිරීමට සැදැහැති දායක පිංවතුන් තුළ මහත් වූ අභිලාෂයක් ඇත. එම නිසා කඨින චීවර දායකත්වය ලබා ගැනීමේදී විහාරස්ථාන දායක පිරිසගේ පොදු අනුමැතිය තිබීම අනිවාර්ය ය වේ. එසේ දායකත්වය ලබාගත් දායක පිරිස හිමිදිරි උදෑසන ගරු සම්මාන සහිත මනහර පෙරහැරකින් කඨින වස්ත්‍රය වැඩමවා ගෙන අවුත් සංඝයා උදෙසා පූජා කිරීම අතීතයේ සිටම පැවත එන සිරිතකි. එසේ ම මෙහි සුවිශේෂී ලක්ෂණය වන්නේ කඨින චීවරය පූජා කිරීමේ ආනිසංස සැම දෙනාට ම අත්පත් වීම ය. එම අවස්ථාව උදාකර ගැනීම සඳහා කඨින චීවරය සාංඝික වශයෙන් පූජා කිරීමට බෞද්ධයෝ සැමදා කැමති වූහ. සාංසාරික ජීවිතය තුළ සැප විපාක ලබාගැනීමට හා විමුක්ති මාර්ගය සකසා ගැනීමට කඨින පිංකම මහත් වූ ශ්‍රද්ධාවෙන් සිදු කිරීමට බොහෝ දෙනා ප්‍රයත්න දරති. වස්කාලය තුළ හා කඨින චීවරය පූජා කරන දිනයේදී කඨිනානිසංස දැන ගැනීමට බෞද්ධයෝ කැමති වෙති.

කඨින චීවර පූජාව මහා සංඝරත්නයට පූජා කිරීමෙන් ලැබෙන ආනිසංස පිළිබඳ ව පැහැදිලි විවරණයක් ඇතුළත් වන්නේ නාගිතාපදානයෙහි ය. කිසියම් දායක පිරිසක් කඨින චීවරයක් පූජා කරන්නේ නම් කඨිනානිසංස මෙපමණකැයි කිව නොහැකි ය. නාගිත හිමියන් තමන් සිදුකළ කඨින පූජාවන්ගෙන් ලැබූ කඨිනානිසංස මෙලෙස පෙන්වා දී ඇත.

01. දුගතිගාමී නොවීම.
02. දෙව්ලොව දිව්‍යමය සම්පත් ලැබීම.
03. සක්විති රාජ්‍ය සම්පත් ලැබීම.
04. උපනුපන් තැන්හි සියලු සැප ලැබීම.
05. පුරුෂයන් අතර උතුම් පුරුෂයකු වීම.
06. දිව්‍ය ලෝකයෙහි හා මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි පමණක් ඉපදීම.
07. පහත් කුලවල නො ඉපදීම.
08. මිනිසුන්ට ප්‍රධානියෙකු වීම.
09. සක්දෙව් රජ පදවිය ලැබීම.
10. නිවනට ද පත්වීම.

නාගිතාපදානයේ දැක්වෙන කඨිනානිසංශ

"අහො බුද්ධො අහො ධම්මො - අහො සංඝස්ස සම්පදං
පරිත්තදානං දත්වාන - ලද්ධා මෙ විපුලං සුඛං"

බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ යන තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවෙන් කඨින දානය සිදුකරන්නට වූ බව මෙහිදී පැහැදිලි වේ. එසේ ම විපුල වූ සැපයක් (විපුලං සුඛං) මෙලොව හා පරලොව යන දෙකෙහිදී ම ලැබූ බව සඳහන් කර ඇත.

චීවර පිණ්ඩපාතය හා මල් පහන් කොඩි කුඩ ආදී එදින කරන සියලු පූජාවලින් කඨින ආනිසංස ලැබේ. එසේ ම කඨිනය මැසීම කෙතරම් ආනිසංසදායක ද යත් ඉදිකටු, පහරක් පාසා සක්විති රජ සම්පත් ලැබීමට හේතු වනබව ''ආරපථෙ ආරපථෙ - චක්කවත්තිසිරිං ලභෙ ''යනුවෙන් දක්වා තිබේ. මෙම කරුණු සැළකිල්ලට ගනිමින් කඨිනයේ වැදගත්කම පැහැදිළිවන පරිදි කාලෝචිත ධර්ම දේශනාවක් කිරීමට පුහුණුවන්න.

මතක ධර්ම දේශනාව

හත්දවසේ මතක ධර්මදේශනාවලදී මරණය පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් සහිත දේශනාවක් පැවැත්වීම මූලික සම්ප්‍රදාය ය. එහිදී පහත මාතෘකා ද භාවිත කළ හැකි ය.

''උපනීයති ලොකො අද්ධුවොති.... අත්තාණො ලොකො අනභිස්සරොති.... අස්සකො ලොකො සබ්බං පහාය ගමනීයන්ති.... ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හාදාසොති....''

(මජ්ඣිමනිකාය, 02, රාජ වග්ගය, රට්ඨපාල සූත්‍රය)

ජරාව විසින් ලෝකය මරණය කරා පමුණුවනු ලැබේ එබැවින් අස්ථිර ය. ලෝකය රැකවරණයෙන් තොර ය. එබැවින් අධිපතිත්වයක් නැත. ලෝකය ස්වකීයත්වයෙන් තොරය සියල්ල හැරදමා යා යුතු ය. ලෝකය ඌනය අතෘප්තිකර ය. තණ්හාවට දාසයෙකි.

''උපනීයති ජීවිතමප්පමායු - ජරූපනීතස්ස න සන්ති තාණා
එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො - පුඤ්ඤානි කයිරාථ සුඛාවහානි''

(අංගුත්තර නිකාය, බ්‍රාහ්මණ වග්ගය, පඨමදෙවබ්‍රාහ්මණ සූත්‍රය)

මේ ජීවිතයේ ආයුෂ වහා ගෙවී යයි. ජරාව කරා එළඹේ. මෙලෙස මරණයේ භය දකිනු ලබන්නේ පින් කළ යුතු ය. එය සැප ගෙනදේ.

''නත්ථි ඛො මහාරාජ ජාතස්ස අඤ්ඤත්‍ර ජරාමරණා. යෙපි තෙ මහාරාජ ඛත්තියමහාසාලා අඩ්ඪා මහද්ධනා මහාභොගා පහූතජාතරූපරජතා පහූතවිත්තූපකරණා පහූතධනධඤ්ඤා තෙසම්පි ජාතානං නත්ථි අඤ්ඤත්‍ර ජරාමරණා....''

(සංයුත්ත නිකාය, කොසල සංයුත්තය, රාජ සූත්‍රය)

මහරජ, උපන් පුද්ගලයාට ජරාමරණ හැර වෙන කිසිවක් නැත. ආඪ්‍ය වූ මහත් ධනය ඇති මහත් භෝග ඇති බොහෝ රන් රිදී ඇති බොහෝ වස්තු උපකරණ ඇති බොහෝ ධාන්‍ය ඇති ක්ෂත්‍රිය මහාසාලයන් වෙත් ද? උපන්නා වූ ඔවුන්ට ද මරණය හැර වෙන කිසිවක් නැත....

අනුමෝදනා දේශනා

ඒ ඒ නිකායික සම්ප්‍රදායයන්ට අනුගත වෙමින් අවස්ථාවට ගැලපෙන පරිදි කාලෝචිතව නිවැරදිව දහම් කරුණු පහදා දෙමින් දේශනාවන් පැවැත්වීම පිළිබඳ නිසි පුහුණුවක් ලබාගැනීම උචිත ය. තුන්මාසයේ පින්කමක් සහ වාර්ෂික පින්කමක් සිදුකරන අවස්ථාවක දී බෞද්ධ ප්‍රතිපදාවට අනුකූලව දැහැමි දිවි පෙවෙතක් ගතකරමින් නිවන් මග සාදාගැනීමට උපකාරී වන මාර්ග දර්ශනය පැහැදිලි කරන දේශනාවක් පැවැත්වීම කෙරෙහි අවධානය යොමුකරන්න. එහිදී පහත දේශනා පාඨ ඇසුරු කරගන්නා අතර වෙනත් අවස්ථාවෝචිත දේශනා පාඨ ඇසුරු කිරීම ද ඉතා වැදගත් ය.

''තිණ්ණං භික්ඛවෙ, සම්මුඛීභාවා සද්ධො කුලපුත්තො බහුං පුඤ්ඤං පසවති. කතමෙසං තිණ්ණං? සද්ධාය භික්ඛවෙ සම්මුඛීභාවා සද්ධො කුලපුත්තො බහුං පුඤ්ඤං පසවති. දෙය්‍යධම්මස්ස භික්ඛවෙ.... දක්ඛිණෙය්‍යානං භික්ඛවෙ....''

(අංගුත්තර නිකාය, තික නිපාතය, චූලවග්ගය, සම්මුඛීභාව සූත්‍රය)

මහණෙනි කරුණු තුනක් එකතුවීම නිසා ශ්‍රද්ධාවන්ත කුලපුත්‍රයා බොහෝ පින් රැස් කරයි. කවර කරුණු තුනක් ද ශ්‍රද්ධාව, දෙය්‍යධර්මය, දක්ෂිණාර්හ පුද්ගලයන් යනුවෙනි.

''සබ්‍රහ්මකානි භික්ඛවෙ, තානි කුලානි යෙසං පුත්තානං මාතාපිතරො අජ්ඣාගාරෙ පූජිතා හොන්ති. සපුබ්බාචරියකානි භික්ඛවෙ තානි කුලානි යෙසං පුත්තානං මාතාපිතරො අජ්ඣාගාරෙ පූජිතා හොන්ති. සාහුනෙය්‍යානි භික්ඛවෙ,.... බ්‍රහ්මාති භික්ඛවෙ මාතා පිතුන්නං එතං අධිවචනං පුබ්බාචරියාති භික්ඛවෙ.... තං කිස්ස හෙතු බහුකාරා භික්ඛවෙ මාතාපිතරො පුත්තානං ආපාදකා පොසකා ඉමස්ස ලොකස්ස දස්සෙතාරොති.''

(අංගුත්තර නිකාය, තික නිපාතය, දෙවදූත වග්ගය, සබ්‍රහ්මක සූත්‍රය)

මහණෙනි යම් කුලපුත්‍රයෙකුගේ ගෙදර මව්පියන් පුදන ලද්දේ වේද එම ගෙදර බ්‍රහ්මයා සහිත ය. පූර්වාචාර්යයන් සහිත ය, සාහුනෙය්‍යක ය. මහණෙනි බ්‍රහ්ම යන්න, පූර්වාචාර්ය යන්න මව්පියන්ට විශේෂ නාමයන් ය. එයට හේතු කිම මහණෙනි මව්පියෝ දරුවන් කවා පොවා පොෂණය කොට මේ ලෝකය පෙන්වන්නෝ ය.

''නිහීයති පුරිසො නිහීනසෙවී - න ච හායෙථ කදාචි තුල්‍යසෙවී
සෙට්ඨ මුපනමං උදෙති ඛිප්පං - තස්මා අත්තානො උත්තරිං භජෙථාති''

(අංගුත්තර නිකාය, පුග්ගල වග්ගය, ජිගුච්ඡිතබ්බ සූත්‍රය)

නිහීන පුද්ගලයන් ඇසුරු කරන්නා පිරිහේ. සමානයන් ඇසුරු කරන්නා කිසිදිනකත් නොපිරිහේ. ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගලයා ඇසුරු කරන්නා වහා ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට පත්වේ. ඒ නිසා තමාට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ අයෙකු ඇසුරු කරන්න.

සත්තිමානි භික්ඛවෙ ධනානි කතමානි සත්ත? සද්ධාධනං, සීලධනං, හිරිධනං, ඔත්තප්පධනං, සුතධනං, චාගධනං, පඤ්ඤාධනං.

(අංගුත්තර නිකාය, ධන වග්ගය, විත්ථතධන සූත්‍රය)

මහණෙනි, ධන හතකි. ඒ කවර හතක් ද?. ශ්‍රද්ධා ධනය, ශීල ධනය, හිරි ධනය, ඔත්තප්ප ධනය, සුත ධනය, චාග ධනය, ප්‍රඥා ධනය යනුවෙනි.

ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය, සිගාලෝවාද සූත්‍රය, මහා මංගල සූත්‍රය, පත්තකම්ම සූත්‍රය, චුල්ල කම්ම විභංග සූත්‍රය, පරාභව සූත්‍රය, වසල සූත්‍රය ආදී ගිහි ජීවිතය සාර්ථක කරගැනීමට අදාළ සූත්‍ර දේශනා ඇසුරු කරගනිමින් විචිත්‍ර ධර්ම කථිකයාණන් වහන්සේ නමක් විය හැකි ය. ධර්ම දේශනාවක් පැවැත්වීමේදී ශ්‍රාවකයා තුළ එම දහම තහවුරු කරවීම දේශකයන් වහන්සේගේ ප්‍රධාන අපේක්ෂාවක් විය යුතු ය. සච්චවිභංග සූත්‍රයේදී ඒ බව මෙසේ පැහැදිලි කර ඇත.

ආචික්ඛනා	-	කරුණු වශයෙන් සංක්ෂිප්තව නාමිකව කරන හඳුන්වා දීම.
දෙසනා	-	කරුණු විස්තරාත්මකව පැහැදිලි කිරීම
පඤ්ඤපනා	-	දහම් කරුණු හඳුනා ගැනීමට අවකාශ සැලසීම
පට්ඨපනා	-	හඳුනාගත් කරුණු තහවුරු කිරීම
විවරණ	-	තහවුරු වූ කරුණු විවෘත්ත තර දැක්වීම
විභජනා	-	විවරණය කළ දහමෙහි ප්‍රභේද දැක්වීම
උත්තානිකම්ම	-	හැම අතින්ම අනාවරණය වූ කරුණක් කොට දැක්වීම.

මෙසේ හැම අතින් ම සුපිරිසිදු දහමක් දේශනාකරන විට ශ්‍රාවකයාට දෙලොවාභිවෘද්ධිය සලසා ගත හැකි ය.

අභ්‍යාස

01. සාම්ප්‍රදායික ධර්ම දේශනාවක ඇතුළත් විය යුතු අංග පිළිබඳ ව ගුරුවරයා සමග සාකච්ඡා කර ධර්ම දේශනා පුහුණු වැඩසටහනක් සිදු කරන්න.

02. කඨිනය හා සම්බන්ධ පෞරාණික සිරිත් හා විනයානුකූල පිළිවෙත් පිළිබඳ වාර්තාවක් සකස් කරන්න.